

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1960 ч.

1960 ч.

ДЕКАБРЬ 3

СУББОТА

№ 284 (4768)

Өртөз 20 көп.

Коммунисттик болгаш ажилчын партияларнын төлөөлекчилеринин чөвүлел хуралынын дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫННАДЫГ

Октябрьнын социалисттик Улуг революциясынын 43 чылынын байырлалына киришкен коммунисттик болгаш ажилчын партияларнын төлөөлекчилеринин чөвүлел хуралы 1960 чылдын ноябрьда Москвага болган.

81 партияларнын: Австралиянын Коммунисттик партиясынын, Австриянын Коммунисттик партиясынын, Албаниянын Күш-ажыл партиясынын, Алжиринин Коммунисттик партиясынын, Аргентинанын Коммунисттик партиясынын, Бельгиянын Коммунисттик партиясынын, Бирманын Коммунисттик партиясынын, Болгариянын Коммунисттик партиясынын, Бразилиянын Коммунисттик партиясынын, Великобританиянын Коммунисттик партиясынын, Венгриянын Социалисттик Ажилчын партиясынын, Венесуэланын Коммунисттик партиясынын, Вьетнамнын Ажилчын чоннар партиясынын, Гаитанын Улусчу сырыл каттыжышкын партиясынын, Гватемаланын Күш-ажыл партиясынын, Германиянын Социалисттик чачгыс аай партиясынын, Германиянын Коммунисттик партиясынын, Гондурасын Коммунисттик партиясынын, Грециянын Коммунисттик партиясынын, Даниянын Коммунисттик партиясынын, Доминиканын Улусчу-социалисттик партиясынын, Израильдин Коммунисттик партиясынын, Индиянын Коммунисттик партиясынын, Индонезиянын Коммунисттик партиясынын, Иорданиянын Коммунисттик партиясынын, Ирактын Коммунисттик партиясынын, Ираннын Улусчу партиясынын, Ирландиянын Ажилчын лигазынын, Соңгу Ирландиянын Коммунисттик партиясынын, Испаниянын Коммунисттик партиясынын, Италиянын Коммунисттик партиясынын, Канаданын Коммунисттик партиясынын, Кипрнин күш-ажылчы улусунун Депшилгелиг партиясынын, Кыдаттын Коммунисттик партиясынын, Колумбиянын Коммунисттик партиясынын, Көрейнин Күш-ажылчы партиясынын, Косториканын Улусчу авангард партиясынын, Кубанын Улусчу-социалисттик партиясынын, Ливаннын Коммунисттик партиясынын, Люксембургтун Коммунисттик партиясынын, Малайянын Коммунисттик партиясынын, Марокконун Коммунисттик партиясынын, Мартиниктин Коммунисттик партиясынын, Мексиканын Коммунисттик партиясынын,

Моолдун Араттын-Революцисттик партиясынын, Непалдын Коммунисттик партиясынын, Нидерландыларнын Коммунисттик партиясынын, Никарагуанын Социалисттик партиясынын, Чаа Зеландиянын Коммунисттик партиясынын, Норвегиянын Коммунисттик партиясынын, Панаманын Улусчу партиясынын, Парагвайнын Коммунисттик партиясынын, Перуунун Коммунисттик партиясынын, Польшанын Каттыжакан ажилчын партиясынын, Португалиянын Коммунисттик партиясынын, Реюньонун Коммунисттик партиясынын, Румыниянын Ажилчын партиясынын, Сальвадорунун Коммунисттик партиясынын, Сан-Маринонун Коммунисттик партиясынын, Сириянын Коммунисттик партиясынын, Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын, Суданын Коммунисттик партиясынын, Таиландын Коммунисттик партиясынын, Тунистин Коммунисттик партиясынын, Турциянын Коммунисттик партиясынын, Уругвайнын Коммунисттик партиясынын, Финляндиянын Коммунисттик партиясынын, Франциянын Коммунисттик партиясынын, Цейлоннун Коммунисттик партиясынын, Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын, Чилинин Коммунисттик партиясынын, Швейцариянын Күш-ажыл партиясынын, Швециянын Коммунисттик партиясынын, Эквадорнун Коммунисттик партиясынын, Мурнуу-Африка Эвилелинин Коммунисттик партиясынын, Япониянын Коммунисттик партиясынын болгаш өске-даа партияларнын төлөөлери чөвүлел хуралга киришкен.

Чөвүлел хуралдын киржикчилери дуржулгазын солчуп база бот-боттарынын үзел-бодалдары-биле болгаш туруштары-биле таныжып, нийти эчис орулгалар-тайбын, демократия, национал хамаарышпас чорук, социализм дээш дем-катыштырган демиселдин эрге-ажыктарына таарыштыр, делегейин амгы хөгжүлдизинин болгаш коммунисттик шимчээшкенин эң чугула айтырыларын чугаалажып, коммунисттик болгаш ажилчын партияларнын Медегелин, а ол ышкаш бүгү делегейин улустарына Кыйгырыгны бир үн-биле хүлээп алган.

Бүгү айтырыларын чугаалажып көөрү марксизм-ленинизмдин, пролетаржы интернационализмдин сыныш дивес принциптеринге үндөсилээш, акы-дуума найыралдын байдалына болуп эрткен.

Эштер Лю Шао-ци, Дэн Сяо-пин, Пын Чжень олар-биле эштер Н. С. Хрущев, Ф. Р. Козлов, М. А. Сулов оларнын ужурашканы

Чоокта чаа СЭКП ТК-нын Бирги секретары эш Н. С. Хрущев, СЭКП ТК-нын Президиумунуң кежигүнери, СЭКП ТК-нын секретарылары эштер Ф. Р. Козлов, М. А. Сулов Кыдаттын Коммунисттик партиясынын даргазынын оралакчысы эш Лю Шао-ци, ККП ТК-нын чингиле секретары эш Дэн Сяо-пин, ККП ТК-нын Политбюроунуң кежигүөрү эш Пын Чжень-биле СЭКП ТК-га ужурашкан.

Ужуражышкын үезинде чыгыш эш-хуузуңуң байдалына эртен бөсөдө болган.

Совет болгаш камбоджа улустарнын найыралына тураскааткан митинг

МОСКВА. (СЭТА). Совет Эвилелинин болгаш Камбоджанын улустарынын найыралына тураскааткан митинг Бремльдин Улуг ордузунга декабрь 1-де болган.

Митингинин болган залына ажилчыннар, эртемденер, эртемниң болгаш культураның амылдакчылары, аныяктар, хей-ниити организацияларнын төлөөлекчилери чылган. Олурушканынын арасында—ССРЭ-нин болгаш эвилелдешкен республикаларнын Дээди Советтеринин депутаттары, министрлер, даштын

турттарың алчиннери, совет болгаш даштын журналистер.

Камбоджа күрүениң баштын ызыгуур салгаччысы Нородом Сианук болгаш Камбоджаның өске-даа күрүне амылдакчылары, а ол ышкаш эштер А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Иглатов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мулютин, Д. С. Полянский, М. А. Сулов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов президиумга кестүп кээрге заада адыш чыксаан кыды диниреп үгөн.

Москва Советинин күтүскөмүнүң даргазы Н. И. Бобровников митингин амыткан.

ССРЭ-нин Эртемдер академиясынын Ашанын улустарын институтунун директору Б. Г. Гафуров, ССРЭ-нин Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай ниитилеринин Эвилелинин күтүскөмүнүң даргазынын оралакчысы, эчи З. С. Майорова, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежнев, Камбоджа күрүениң баштын ызыгуур салгаччысы Нородом Сианук митингге чүе чугаалашкан.

МОСКВА. (СЭТА). Совет Эвилелинин болгаш Камбоджанын улустарынын найыралына тураскааткан митинг Бремльдин Улуг ордузунга декабрь 1-де болган.

Митингинин болган залына ажилчыннар, эртемденер, эртемниң болгаш культураның амылдакчылары, аныяктар, хей-ниити организацияларнын төлөөлекчилери чылган. Олурушканынын арасында—ССРЭ-нин болгаш эвилелдешкен республикаларнын Дээди Советтеринин депутаттары, министрлер, даштын

турттарың алчиннери, совет болгаш даштын журналистер.

Камбоджа күрүениң баштын ызыгуур салгаччысы Нородом Сианук болгаш Камбоджаның өске-даа күрүне амылдакчылары, а ол ышкаш эштер А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Иглатов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мулютин, Д. С. Полянский, М. А. Сулов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов президиумга кестүп кээрге заада адыш чыксаан кыды диниреп үгөн.

Москва Советинин күтүскөмүнүң даргазы Н. И. Бобровников митингин амыткан.

ССРЭ-нин Эртемдер академиясынын Ашанын улустарын институтунун директору Б. Г. Гафуров, ССРЭ-нин Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай ниитилеринин Эвилелинин күтүскөмүнүң даргазынын оралакчысы, эчи З. С. Майорова, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежнев, Камбоджа күрүениң баштын ызыгуур салгаччысы Нородом Сианук митингге чүе чугаалашкан.

Совет эртемниң магалыг тиилелгези

Ушкү совет корабль-спутниктин шимчээшкенин дугайында

Ушкү совет корабль-спутник черни долгандыр орук-биле бодунуң шимчээшкенин үргүлчүлөп турар.

Корабль-спутниктин иштинде агаарнын температурасы болгаш базышкыны таарымчалыг болуп чоруп турар дээрзин спутниктин алдын-ала телеметриктиг медезелер көргүзүп турар.

Дуржулга кылыр дириг амытанның хире байдалын тодаралып турар телеметриктиг болгаш физиологтук көргүзүлгелерин шинчилеп илеткеннен алган медезелер, ол ышкаш радиотелевизор системанын дузасы-биле ол амытанның кандыг чоруп турарын хайгаарап

көргени болза корабль-спутниктин оок оруунга үндүреринин үезин дириг амытанның таарымчалыг эрттиргенин көргүзүп турар.

19,995 мегагерц частотага ажылдап турар «Сигнал» деп радио-дамчылыкчызы таарымчалыг-биле ажылдап үргүлчүлөп турар.

Корабль-спутниктин шинчилел-химчээшкенин түнелдерин-биле ылавлалтыгылаан оруунун байдалдары мындыг болган: бир дескениннин үези—88,47 минута, эң адакы бедни—180 километр, эң үстүгү бедни—249 километр, экваторнун кырынга оруктун ийленчээ 64 градус 58 минута.

Ушкү байырлал

—Ада көрбөнни оол көөр, ле карбонни кыс көөр—деп, тыва улустун үлөөгөр чугаазы өттүр-ле сөглөм.

Бастер тываалар—бүгү совет улус-биле калып кайгачык-ла чалай үеде чурттал, совет эртем-техниканын тоолда чүеде четкишкениннин дириг херечилели, клужикчилери, тудукчулары, туртузучулары болуп турар дур дур бис.

Бистин Совет Эвилели эртем-шынтыктын өктаргай корабль ам үеде катан салып үндүртү. Ол болза бистерге, совет клужиктерге үш дугаар байырла, үш дугаар тийлелге, үш дугаар чоргаара болуп.

Х. АЛДЫН-ООЛ, областа башкылар балын белдир институттун амылдакчысы.

Тайбыннын херээңе салышкын

Ушкү корабль-спутниктин өктаргайге салып үндүргени бистин эртемденеринин кайгачык улуг четкишкени—совет улустун делегейге чырыктылганчак тийлелгези болуп. Чөсөгеленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрер айттырыгын дүжүр шинтирээрликке ол база улуг салымшык болуп.

Эртем-шынтыктын корабль-спутниктинин өктаргайге үшкү салып үндүрүшү делегейге быжык тайбын дээш совет улустун туртузучу ажил-ниин, бистин төрөө Коммунисттик партиямың болгаш Совет чазавыстың делегич даштын политикамың тодаргай херечилеп турар.

К. БАЗЫР-ООЛ, Чаа-Хөл район. «Найрала» колхоз.

МАГАЛЫН АА!

Октаргайге ужуп үнөр нииклеринин Шапынчызы корабльди көрүнерем: Ооктан дүргөн ужуп үнөш, тийлелгези Чарлавышкан, умудуп тур, магаданчымы!

Кызыл сылдыс немде надаан кораблим Кызыл хоорай дыры-биле ужуп эрти.

Эчис улуг сорулганы боттандырып, Эки чагай ужукусун деп үдеп тур мен.

Октаргайге—сылдыстарже умарларнын Бирээзи бөөп киржиримни күзөп тур мен. Очче умар корабльдин эзелери бөөр Бистин совет ниикилерге чоргаараар мен.

«Айне холун чангывас» деп чүдүүр турган, Ам бо хүнде аңаа чедир сунулган бис. Айдан туржук, оон ыран сылдыстары Аалдар, өглер аразы дег кезиң бээр бис. Б. ХӨВӨМЖЕЙ.

Улуг өөрүшкү

Автобустан дүшкөн өлөөн каш клужикер Көчөтөв кудумчулааш кинөө утлай баштымыс. Чугула болушкуну дамчыдары билдинер хевирлг меде радиодан дымыланып бедри. Кудумчуда клужикерини клужиктерин дорала-ла өчче утлаш берген.

Ушкү совет корабль-спутниктин салып үндүргенин дыныаш, аңаа өрөөн, чоргааралган сеткилин илеткен чугаалар клужикерин аразыга дорала-ла чаттыла берген. Аңаа өрөөнни клужикер!

О. КОРОДА, Биш-Хөл район, Тарагай школы.

Бистин белээвис

Чөсөгеленишкенин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүреринин айттырыларын БНО-нун Көл Ассамблеязынын сессиясында Н. С. Хрущев тодаргай-биле чугаалаан. Иччала-да Совет чазактын оок байынның салвандыга оок дайынның клужикчилери аны-бүрү чылганнар-биле шытыкты калдып турар.

АКШ-тын дайынчырак бөлүктери бичин спутниктер кылдып алган-ла оңу шпидиана соругага ажылаар оордажып турарлар. Оларнын оогу чүге-да четпейн турарын бис эки билдир бис. Совет Эвилелинде чаа космиктиг шинчилел корабльи

салып үндүрген чорук делегейин улустарын чааа база катан чырыткан.

Бистин Сталин аттыг колхозтун ажил-шынтыкчы амы үеде кыштаг-лашкыны организастыг эрттирери биле кыштагларже мал чечин өөрүтүп, көдө ажил-агый машиналарын четкегейин чорудуп турар. СЭКП ТК-нын декабрь Плениумунга күш-ажылчы белестерин ужуражыры-биле бүгү четкегейин чаа чыа бетинде доозар бис. Төрөөн чурттуг күчү-шылдын улам быжыгларынга бистин белээвис ол болуп.

Ы. КУЖУГЕТ, Чөө-Хемчик район.

Улус судтарынын сонгулдаларына уткуштур

Тыва автономнуг областың Кызыл хоорай болгаш районнар судтарынын шийткөкчилеринге кандидаттар

Тыва автономнуг областың ажилчын чоннар депутаттарынын Кызыл хоорай болгаш районнар Советтеринин куусекчи комитеттери чогуур документилерин көрүп чугаалашканы, РСФСР-нин Конституциянын, «РСФСР-нин суд тургузуузуң дугайында Хохилуунуң» болгаш «РСФСР-нин районнарнын (хоорайларын) улус судтарынын сонгулдаларынын дугайында Дурмуңуң» медегелелери санып турган, хей-ниити организацияларын болгаш ажилчы чоннар ниитилеринин депшиткен улус шийткөкчилерин дайылаан.

КЫЗЫЛ ХООРАЙНЫҢ УЛУС СУДУНГА

КУРАЕВ Иван Кодратьевич—1914 чылда төртүтүнген, орус, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Тыва областың судунуң даргазынын оралакчысы. Областың типографиянын ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын, көдө ажил-агый техникумуун башкыларынын болгаш сургууларын нийти хуралдарында депшиттирген.

ФЕДОРОВСКАЯ Рен Ивановна—1929 чылда төртүтүнген, орус, СЭКП кежигүөрү, дээди эртемниң, Кызыл хоорайнын ийга үчөгөмүнүң улус шийткөкчинде ажылдап турар. Пасажирлер АТК-ынын ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын, дааранылга комбинатынын коллективинин нийти хуралдарында депшиттирген.

ШАГАРОВ Георгий Кириллович—1924 чылда төртүтүнген, орус, партия кежигүөрү эвес, ортумак эртемниң, Тыва областың судунуң херечилел байдилар конторазынын ревизорунда ажылдап турар. Кызылдың №1 АТК-ынын ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын, харыл чазактың областың эргелегич болгаш хоорай конторазынын коллективтеринин нийти хуралдарында депшиттирген.

БАРЫН-ХЕМЧИК РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ЧАЯНХОО Чаянчак Лачинович—1933 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Барыш-Хемчик районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. «Барлык» совхозтун ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын нийти хуралдарында депшиттирген.

БАЯ-ТАЙГА РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ТАРНАЧЫ Сергей Майневич—1929 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү кежигүөрү, дооспаан ортумак эртемниң, Тес-Хем районунуң херечилел байдилар конторазында ажылдап турар. Тезля суурунуң ажилчы чоннарынн нийти хуралдарында депшиттирген.

ЧӨӨ-ХЕМЧИК РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

БЮРБЮ Борис Ширапович—1914 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Чөө-Хемчик районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. Ленин аттыг болгаш «Кызыл тараачы» көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

КАА-ХЕМ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ПЕТУХОВ Иван Федорович—1922 чылда төртүтүнген, орус, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Биш-Хем районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. Ленин аттыг көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

ӨВҮР РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

КУЖУГЕТ Адыр Мөңгө-Байрович—1928 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, дооспаан ортумак эртемниң, Бай-Тайга районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. Ленин аттыг көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

БИШ-ХЕМ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

САЛОМАТОВ Александр Тимофеевич—1924 чылда төртүтүнген, орус, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Кызыл хоорайнын прокуратурунун дүжүреринде ажылдап турар. «Кызыл тараачы» көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын, Туруанын коммунал хандырылга болгаш тууд конторазынын коллективинин нийти хуралдарында депшиттирген.

СУТ-ХӨЛ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ОЮН Долгар Бартаюнова—1929 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, дооспаан ортумак эртемниң, Сут-Хөл районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. «Ишкни» көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

ТАНДЫ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ШАННАА Яков Ланович—1925 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Чөө-Хемчик районунуң юридиктиг консултантында ажылдап турар. «Тийлелге» совхозтун ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын нийти хуралдарында депшиттирген.

ТЕС-ХЕМ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

САРБАА Василий Чалчкочович—1916 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП

ТОЖУ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ШИРИН Херек Шоокунович—1917 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Тожу районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. «Май» көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

БУЛГАТОВ Михаил Ильич—1923 чылда төртүтүнген, бурят, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Тес-Хем районунуң прокуратуразынын инспекторунда ажылдап турар. Ленин аттыг көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын нийти хуралдарында депшиттирген.

АГБААН Доржукай Чамьянович—1923 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, дооспаан ортумак эртемниң, Чаа-Хөл районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. СЭКП-тин ажилчининин болгаш албан-хажкчыларын, Ленин аттыг колхозта коммунисттик организациянын нийти хуралдарында депшиттирген.

ЭРЗИН РАЙОННУҢ УЛУС СУДУНГА

ЛАМА Владимир Кандаюнович—1928 чылда төртүтүнген, тыва, СЭКП кежигүөрү, ортумак эртемниң, Эрзин районунуң улус судунуң улус шийткөкчинде ажылдап турар. «Кызыл сылдыс» көдө ажил-агый артелинин колхозчуларынын, Эрзин суурунуң ажилчы чоннарынн нийти хуралдарында депшиттирген.

ОБЛКУСКОМ.

Кызыл хоорай. 1960 чылдын декабрь 4.

Я. Л. Шагнаа—Танды районунуң улус судунуң шийткөкчинге кандидат

Районунуң «Тийлелге» совхозтунуң клужунга ажилчынар, албан-хажкчылар, инженер-техниктиг амылдакчылар база көдө интеллигенция боттарынын нийти хуралыга чыгып келген, районунуң улус судунуң улус шийткөкчинге кандидатты депшитип үндүрери чугаалашканнар.

№1 фермандин амылдакчысы эш Алаш-оол, Яков Ланович Шагнааның дошу намырын, ажил-чорудугаам чугаалааш, Танды районунуң улус судунуң улус-шийткөкчинге оок кандидатуразын депшитип үндүрер

КОМУНИСТИН БЕДИК АДЫ

Коммунист деп сөс өндүр чаагай чортуурап болуп динналар. Ол сөстүн уткамы бугу делегейге төөгүлүгү укур-дузалыг. Коммунисттерин санынга өң баштай-ла эртемниг коммунисттерин улуг үндөйлөктөдөрү Барл Маркс биле Фридрих Энгельс олар киргенер. Бистин улуг башкамыс, бугу делегейин протарианадым болгаш ажылчы чоннарынын баштычымы Владимир Ильич Ленин Россияга коммунисттердин партиянын барык алдан чык бурунга туртуу-шан.

Марксисти-лениничи партиянын удурууга-биле Россиянын ажылчы аныгы делегейге бирги социалисттик революцияны үндүрген, а коммунисттерге баштапкан совет улус бистин чуртуууска социализмниг туртуушкунун дооскан, коммунизм туртуушкунун калбартынын уе-чазамынды шыгачтыр кирген.

Никита Сергеевич Хрущевту № 1 коммунист деп капиталисттик делегейде тынчаар адал турар. Ол черле та-варыла эвес. Шинчы лениничи эш Хрущев коммунисттер туртуурап дөш совет улустун демиселдин тур-тун белик тудуп, ирп-үгдөрсөн ка-питалисттик туртуушкуну дидими-биле, кам-тайыра чокка каргал, колони-листика бузар-бак системазын шитирип уруткары дөш чеп-селенишкенин бүгү-ниги болгаш бурун дүжүрери дөш демиселди бис-тин партиянын, совет улустун му-нудан баштап турар.

Ажылчы чоннарың өрге-ажым болгаш аас-кежин дөш бистин деле-гейинсте кижи төрөлгөтенин демиселдин баштап турар коммунисттерин улуг партиянын кезигини болу-рудан бедик аддар турбас.

Чели чылдым улуг-чаагай планын күрсөдиринге идеялеилг кирип, фабрикаларда, заводтарда, тудуула-да, транспортта, колхозтарда болгаш советтарда мога-шылг чок ажыл-дап турар кижилер, кеңир үенин разведчиктери деп бистин улустун адамы — коммунисттер күш-ажыл бригадаларынын кезигинери болгаш шалыпчылары, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү кайгамчык улуг-беле бедиди турар кижилик биске хүндү-дүт.

Хой ажылчы хөгжүдериңе шы-гараргай чедимшини күрсөткен, Социалисттик Күш-ажылдын Маалы-ры деп бедик атты челип алган хо-очун коммунист эр Ооржак Лопсан-чалтың күшө маңа ап өрөөндөрүн. Маалымрак күш-ажыл-биле аас-ке-жин тып үндүрүп турган арттар-ның арзынга өң алы үжөн чыл-дарда-ла билидген. Совет Эвилели-нин Ада-чуртун Улуг Демиселдин чылдарында күш-ажылчы тыва улус-туд еске-даа чөлөкчидери-биле кады Тыяны Совет Эвилелинин сөс-тыныга хүлөө азырын дилөөн Дек-ларацияны Москвага оңд апарып чедиршөөн билр бис.

Коммунист эш Лопсанчал өрткөн чымын төртүр чүс хой бүртүдөн 160 хурагамын өстүргөн. Бо чымын чүс хойдан-на 170 хурагамын алы-рын хүлөөнтен, сорук киришкенин амылан турар. Ооржак Лопсанчал чүгүлө сөс кырында эвес, а хар-ын черек кырында болуп шынык коммунист болганын оң күш-ажылчы болгаш аажы-чаңы тодаргай херечи-леп турар.

Гаганованың үлөгери-биле несте-рөө алдарың патриотчу шимчөөш-кин бистин чуртуууска калбарла-тывага өң шимчөөшкени баштай-ла. Хиршөөшөөрдин бирөөн Кызылдың бирги чүк АТК-ының септечилер бригаданың бригадирин коммунист Лазарь Одинов болган. Ол мурнак-чы бригаданың ажылчы башкары бурган. Мычала-даа АТК-да хождуд

ӨГ-БҮЛЕДЕ—ИЙ САДЫГЖЫ

— Силдартаран бараан үлү-дүрүп алдыра, эки хынал турган хүлөөн алыр, демги биралыны магазинге акалгеткен, аназ үр чытырбайн, дораан-на делтеп салыр херек. Оң мнай-садыгжып турар үеде азыгеткен барымда-лаары чүгүлө. Бир эвес хөлчөк даажым, турган улус артында кижилер-биле садыгжылар болза, сая түнчү бүдүлдүрүп, өрткөн чызы болуп. Оңу бо-ла садыг-жып чорашым ботумун дүжүлү-гамдан көргөн мен — деп, Тала туурда улетпур барынаар мага-зинини өргөлөткөн эш Иргит Содунам чугаалп турар.

Мергежиладг садыгжы, шынап-ла лей ара-дуржугалдыг. Кандыг-бир бараан херекелгиче ома чугула апарган таварыла-да оңу эи-не көсүк чеге делтеп салыр азы бидиргени-биле чар-лап азыр. Ичтангай бараан сав-рыгазынын планларың ол дол-дур болгаш ажыр күрсөдип кел-ген. 1959 чылда «Найрал» кол-хоза ажылды турган, кезе

турар бригадалар бар чорук-биле өң-тежиш шыдаайн, оларын бирөөзи-ниң ажылчы сегидер күрсөдип эш Одинов илергейткен. Баштай четпес ажылдыг бригадала баргаш эвөөш хемчөөдүг төлөриңи ап турга-даа, алаа ол тургабаан. Хождугагай бригаданы мурнакчыларың санынга кинер соруугазын аддарыңы-биле күрсөткен.

Төрөн чуртун иңдыг бөдүгү патриотчулары бистин областа чүс-чүг-үлө санаттынар. Олар партия кез-игинери бис деп чүгүлө адаттан-майн, харын коммунизм туртуушкун-ларын баштап турар бөдүгү комму-нисттер болуп бедик мөүт-шынын өргүтүп турарлар. Бөдүгү комму-нист дөрге, чүгүлө бүдүрүлениң мурнакчымы эвес, харын чурттага-амдыралыңга, хой-ниги черлерин-ге база үлөгериңг кижи ол болур.

Иңдыг болза-даа областың партия организационун хүрөөлөңде пар-тия кезигини деп атты боттарынын чымыс мөүт-шынын дуглап чады-нарыңга ажылап чорутуп чамдык кижилер база бар. Бай-Хаак стугга тараа хүлөөн алыр пунктуңду дирек-тору турган Федор Чумакты чижек кылдыр ап көрсөдүр.

Партияга ол Ада-чүт дайынын сөөлүдө 1945 чылда 31 харлында кирген. Партиянын хүрөөлөңгө турган үеинде, он беш чылдын дү-гуанда колдууна-ла өрге-дужалым шын эвес, буруу ажылга дөш үчү каточказынга кинер демделет-тиришпаан, партия талазы-биле ке-земчеге дөрт уда ол онашкан. Бо чылдың иңиң айда оңу сөөлүгү де-мөөндөн калдереткен турган, а август 20-де оңу болдуң өрге-дужалым буруу ажылга дөш СЭКП Танды райкому партия кезигинден үн-дүрүшкен.

Бо дөрге — коммунист мен деп чүгүлө адаттың чораш болгаш шы-нда аназ канчап-даа демелешпес кижилерин бир аңам хевирди-дир. Иңдык кижилерге хуунуң өрге-ажы чүдөн-даа бедик болуп турар. Олар боттарынын хууда херекле-деш чүңү-даа үлөгериңге, комму-нист деп бедик атты бузартадырың-га-даа белен.

Бистин партиясы, бүгү совет хой-ниги арагалар чорук-биле кам-тайыра чок демисежил турар. Иңдыг турга-ла экирип алгаш, партияңи эвес аажы-чаңын илердир ийн-чаң-гы кижилер партия организацила-рының хүрөөлөңде ад-да бар бол-уп турар чорук карадамчы.

СЭКП кезигүү болгаш партия-нын улуттур ажылдыга чораш Намзын арагалар чорукка ханык-шааш, оңд уламы-биле СЭКП Ст-Хал райкомунун бирги секретари хүлөөлгөдөн дүжүргөни билидир болгай. Иччалза-даа оортан чогуту түнедип ол кылбаан. Барын-Хем-чик районун «Кымыл тараачын» колхозунуң даргазы турган, дышта-ныр хүнерде-даа, ажыл шымында-даа арагалар чорутуп үргүлчүлө келген. Областың кезе ажыл-агый мурнакчыларының Кызылга болган чөвүлө хурамыга келген ол база арагалып турган. Намзынын колхоз-ка ажылдадып артырар аргажок апазарга оңу ажылдадып дүжүргөн, а оңу сөөлүдө партиядан база үн-дүрүшкен.

Бо дөрге, коммунизм туртуушкун-ларының иң мурнакчы кезе — пар-тия кезигинериң бедик адың боттарының бүтүс чоруктары-биле басырдык чоруту кижилеринг база бир аңам хевирди-дир.

Партияның күрүениң сагыла-чүрүмү сөс кырынга хүлөөп алгаш, херек кырынга оңу сагып күтүсе-ринден чүрү-базын чылды-биле ойталар, ичтанга коммунизм тур-туушкунуңа хөгжүдөшө бедиктеан, Совет социалисттик туртуушкунуң ботунуң күүжү болгаш күчүнү бүтүрүлөң-дөш күрсөткөн делегейин ийги дайымың үеинде капиталисттик системадан Европаның болгаш Азия-ның өлөөн хой чурттары хосталган. Социализм чыгыс чуртун шыгыла-рыдан үңгө болгаш социалисттик делегей системасы болу берген. Улут Октябрьниң идеяны чыгыс демниг, эки өжүмөри берген.

Европаның болгаш Азиянын өлөөн хой чурттарында социалисттик революция Улут Октябрьниң эгелөөн хөрсөн үргүлчүлөн. Совет Эвилели-биле кады ниети эвс соруугазын каттыгырган Абхазия, Болгария, Венгрия, Герман Демократтыг Республика, Вьетнамың Демократтыг республикамы, Кыдат, Көрей Улус-Демократтыг Республика, Мөөд, Польша, Румыния, Чехословакия чыгыс ай күчүлүг социалисттик лагер кылдыр сыйып каттышканар. Бо чурттарның улустары чаш-аңгы чок нитиледи туртуушкунуң оруун-че киргеш, төөгүлүгү улуг чедимши-неринг чеди алганыар. Капиталисттик дараалды системаны бо чурттарда уузулган чок кылган. Улустун өргө-нүлүгүзүңиң дузасы-биле поме-стиктерниң мөчүгүлөңдөн хостал-ган тараачынар бо чурттарның хей нүргүзүндө кооперативтик күш-ажылдык ленинчи өргүчү бүтүрүл-дөш-биле киргенер. Социалисттик харылаа догуу-биле турмууга чедир тилдөөн, ол чорук чүтүрүшкүн бүдүрүчү күштериниң өстүс өргө-бөөн хайымыңың өздөңгө

түзүшкүнүңа улут хораны чедирип турар чамдык ажылдыкчылар бисте база бар.

Партияның күрүениң база ажыл-агыйның удуруугазын практика-зы-биле бисте кайгамчык өңи өгө-лөшкөннөр тывалган. Мурнакчы кижилер боттарының дурлавырларын болгаш арагаларын өрөөшп көргөш, социалисттик чарышка кирип, ажыл-агый болгаш политика соруугаларын күтүсөдүр талазы-биле бедиктен хүлөөлгөдөр ай, оларын амырлар-га күтүсипшаан, улуг чедимши-нерин чеди ап турарлар.

Иччалза-даа, ажылдык кайы-бир участоңуң удурутуп турар чамдык коммунисттер хүлөөлгөдөрүн сөс кы-рынга алгаш, күрсөдөш үтүп ту-рар. Бо дугайын дараамында факты-лар тодаргай херечилөөн.

Бай-Тайга район мадың баш са-нын өстүрө талазы-биле чылда ал-дынган хүлөөлгөдөн туржук, күрүе планын беш күрсөтүшөн. Октябрь 1-де майыстыг бома мадың планы чүгүлө 84,9, хойнуң — 69,5, өшкү-нү — 80-не хуу күрсөттиңен. Кол-хозтар 100 хойга онаштыр 115 хураган алыр хүлөөлгөдөгү турган, ноябрь 1-де чүгүлө 45-ти алган.

Районунуң ажыл-агыйында үстүңө шыккан еске-даа четпестериңиң чы-дагыны колдууна-ла организацик ажылды харылаар хүлөөлгөдөгү чам-дык удуруткучу коммунисттерин чү-румунуң четпеси-биле, оларның ажыл-агыйы эвс чоруту-биле тай-йылбырлаттынар. Мадың кыштаг-лашкыныга белеткел ажылдары доошубаан турга-ла, «Найрал», Сталин аттыг болгаш «Тилдөгү» колхозтарда парторганизациялар се-кретарлары эштер Седид, Орусбай, Адылбай олар боттарының ажыл-дарын өң калгаш, шөлөөлөп чоруй бар-гылаан чорук маңа тодаргай херечи болур-дур.

Районда социалисттик чарыш өң-гей чоруттуңган. Хүлөөлгөдөрүн күрсөдөшкенин түнедериң хөйгө чарлап динналарын турар. Оларын чырыдар ужурагү күртүгү сабыра-зы районуң төүндө белиң чок. Ушкү кварталиң түнедериң СЭКП райкомунуң болгаш райүүсүмүн шиткир Кымыл тутун «Малчы» колхозка тыксыкан болза-даа, но-ябрь ортан үгө чедир ол тук «Мур-накчы» колхозта хевир турган чо-рук таварыга эвс.

Партияңи шитирлерин күрсөди-ри дөш чүгүлө сөс кырынга эвс, харын херек кырынга идеялеилг мурнакчы үлөгөр-чизөөн көргүзө, политикаңи оңксал чокка бедидер, партияның болгаш күрүениң сагы-ла-чүрумун сагыр талазы-биле Устага көрдүңн хүлөөлгөдөр күтүсе-дириң коммунист бүрүү үтүңи болбас жүрүлүг.

Коммунисттик бедик адың чүгүлө сөс кырынга эвс, харын херек кы-рынга, боттуп шыныңдар херек. Марксизм-ленинизм оңу биске өре-диң база хүлөөндөриң турар.

М. ПАХОМОВ.

Хову-шөлдерниң даартагы ээлери

Кымылдың № 10 механизация училешин бөгүн мырыдай тамт-нымас апарган. Даш-биле туткан ийн кавт өрөөлдегө корпузунуң делег өрөөлдерде тракторуну, комбайнын, дарганнаарынын, сеп-телениң, техниктиг шыйгыңы болгаш еске-даа тускай эртемнер-ниң кабинеттери таарыштыр тур-густунган. Оларның хей нуруу чаа өрөөлдегө чылыга белең көрү-гүзүлгөр, чуруктар, диаграммалар, еске-даа өрөөлдегө материалдары-биле бүрүн дериттиңен.

Сөөлү хүнерде училешин дооскай 210 кижи областың кол-хозтарыңе болгаш совхозтарын-че тарал чорупкан. Оларын кы-зылда Чөө-Хемчик районуң Сталин аттыг кавт ажыл-агый артелинчи анык колхозчу Ст Кошкар-оол бүгү эртемнерге сат-чүг өңи өрөөн, училешин тер-гин демдектиг дооскан. Ол шык-каш Чөө-Хемчикте Монгуш Чүр-гүй-оол, Бий-Хемден Найдан, Сер-гей Чаш-оол олар өң өрөөн, практиктик белеткеди багай эвс өрттирген.

Бо анын төмүзүңдө училешин ам-даа 90 кижи доозар. Олар-ның иштиңе Барын-Хемчик рай-онунуң «Совет Тыяның 5 чылы» колхозундан ону класс дооскан Ооржак Калыңдуу болгаш оон эки Куулар Жажыт-оол, ол-ра районунуң анык колхозчуу Сары-лар Сергей, бий-хемчи Александр Морозов болгаш ескелер-даа дөрт ай хуусаалыг практикага өңи тү-нелдериң чеди алган, ам сөөлүгү шыгалдааларын тудуп дооскан.

Училешле 11 башкы ажылдап, өрөөнкчилерге быжыг теоретик-тиг билиглерин берип турар. Олар-ның иштиңе 8 кижи дээди тех-никтиг болгаш инженер тускай өрөөлдегө чери дооскан болгаш бир кижи дээди техниктиг инсти-тутта ааччо өрөөниң турар. Көдөз ажыл-агый эртемнериниң талазы-биле кандидаттың диссертацияны быжыргыңе белеткенин турар Зи-наида Павлова Барылова училешиниң туртуушкуну 1952 чыл-дан бээр аназ башкылап, нити-зи-биле 1500 кире анык оолдарга агрономия талазы-биле байлак билиглерин берген.

Оң өргөлөп турары агрономия кабинетиниң иштики дерлигден училешче өң байлак. Ында ийзи-буру үреништерин, хөрүнерин, органиктиг болгаш бактериологүг чөмөждилегерини чымдаларың-кадырың каан үнүштер, үнүштер-ниң чүгүлө органикамың маке-териң, кезеэ ажыл-агый культу-рларының хевирлерин, дигр үнү-штер аажок хөй. Кезеэ ажыл-агый талазы-биле аддарың эртемден-нерин чуруктарын аскылаан, оларын кол бодалдарын чараш-

тыр силпик бижип каан. «Чер— социализм дөш ажылдаар. Деле-гейге көстүп көрбөш дүжүттерин Советтеринг чурту чеди алыр аргалыг. Гектардан 100 центнер тарааны алыр мөң Төрөн чүр-түмнүң ортумак дүжүдү апаар үе-мрак эвс дээринге бүтүрээр мен» деп Р. Вильямстың кайгам-чыктыг өстөрүнүң утказын аны-ка колхозчу механизаторлар ма-ңа тодаргай чижектерге билил алырлар.

Оң мнай училешинг өрөөнк-чилерин 15 мастерлер практиктиг ажылдарга чыңкытырп, дарган-наарыңга, машина-техникамың тус-тус кезектерин адырып, эштеп, септеп кыларыңга база трактор-ларын, комбайнарын шимчедиң чорударыңга өрөөдиң турарлар. Мастерлериниң хөй кезин ортумак тускай эртемниг болгаш бөдүңүң хөрсөн өңи билр. Училеш бо чы-лын машина-техника парынин тургускан. Ында ийзи-буру мар-калыг 21 тракторну, 7 комбайның чорудуң өрөөринге болгаш 4 тракторну, 2 комбайның тус-тус кезектерин адырып, эштеп өрөө-ринге таарыштырган.

Мурнуңда чылдарда өң чаа тех-ника колхозтарга мурал чедер, училешин дооскан механизатор-

Училешиниң бө чылдыг доозукчуларының хөй кезин областың колхоз-тарында болгаш совхоз-тарында техника септе-гезинде кирип берген Чөө-Хемчик районуң 85 Улуг-Хемче 83, Бий-Хем-че болгаш Бай-Тайга-60 механизаторлар, хары угла элөөн каш тускай эртемни шигээдил алган чорут-кан. Декабрь 1-де училешке чаа өрөөлдегө чыгы эгелөөн, баштайгы элөөңде 180 кижи хүлөөп ады-ган.

А. ДАРЖАА.

Чуруктарда: 1. Училешинг өрөө-ркичиң А. Морозов дарганнар черде максак кылп тур. 2. Агро-номия кичээлинде. 3. И. Саина биле Д. Долюй-оол трактор кезек-терин эштеп тур.

лар ону билбес турган болза, ам училешин иңдыг байдалдан ушту-ган. Эң чаа техниканы чагыдып алырының-даа, өңи кадагалат, өрө-нин ажылдарының-даа бүгү байдаларың бар. Машина-техника парынды өң чаа «МТЗ-5» деп 2 тракторну чагыдып алган. Чоокку

Фотогал С. Феоктистову.

КУШ-АЖЫЛЧЕ ОРУК

«Коммунисттик» септелге-тудат эр-телединиң хоочун ажылчыны, бүдү-рүгө мурнакчыны Никифор Степа-нович Моныхов ам 30 чылдар дүрү-гүндө тудугта доктаамал ажылдап келген. Кызылда алаан черлериниң, бүдүрүлгөлериниң, школарның бол-гаш чуртталга бажынарнының улуг тудууларыңа өш Моныхов киришкен.

Ылаңгай ол Ленин хууджугунда № 2 школаның болгаш өбжүкүсүм-лүч бажымың тудууларыңа өң кижи ажылдаш, тудуушкунуң өрө-нүзүңа бедик хундүтөөдө чеди алган. Ол бажынар областы төүң-гө баштай туттуңган өң улуг бол-ган эки шынарың тудуулар болгай. 1941 чылда Ада-чуртун Улуг дайымы эгелөөн. Никифор Степа-нович тудуушкунуң херекселерин аны-төөкага солгаш кадыт-дошкун туз-түтүшкунуңуң ишдериңге чоруп-кан. Бажан дайын төңгөдө хоочун тудуугу Тыяга чеди келген. Хө-рөөн ийн өрдөнөр болгаш беш ме-дальдар каастаан дүржүлүгүң туду-гугу табыды күш-ажылче катал киришкен. Бо удаада тудат ажылды-

рының алгы-аңгы мергежилдерин мурнуңда догуу-биле шигээдөөн ал-ган, ам П бөлүктүң инвалити Н. Мо-ныхов чызыңгылап эгелөөн.

Ол үеде эгелөөн Моныхов эрге-ледде мурнакчыларын олгуруңга туржук, бөдүңүң байлак дүржүлгө-лөш аныктарга күрсөдип-биле да-чындып берип келген. Бо чымын ол Чехословакияга дышташты чораш келген, ай санында бүдүрүлгө планарын үргүлчү 140—150 хуу күрсөтүшпаан, күш-ажылга бедик көргүзүлгөдөрүн чеди ап турар. Амы теде Моныхов Чадаланың электери станциянын тудууңа хереклээр нарын чагыгарын күрсөдип турар.

СЭКП ТК-ын өлөөлгөдөгү дека-Пленумуңа тукустур коллективге калбарган социалисттик чарышка киришпешпаан, хоочун тудуугу күтүсе-ди турар чагыгарын хуусаа бетин-де 10 хоук бурунгаар доозар деп хүлөөнтөн. Ол бөдүңүң өлгүн чызыңгының мергежилинге өрөдиң алган. Ам олар кады ажылдап турарлар.

В. МИРОШНИКОВ.

Социалисттик лагер—Улуг Октябрының идеяларының боттанышкыны

Улут Октябрьниң тилдөгөш ка-питалисттик монополюдуг өрге-чагыр-мыс, кижи кижи дараал системаны тергилдөөшкенин кезе мөңгө-зи-биле чок кылган. Бистин чуртун ажылчы чоннары капиталистерниң болгаш помещиктерниң мөчүгүлөңдө-дөн хосталып алган социализмниң болгаш коммунизмниң идеясын амыр-дыралга боттандырар дөш демниг күш-биле ажылдап кирген турган.

Оң бээр социализмниң идеязы чүгүлө теория эвс, харын амырлар-да боттанып турар апарган бол-гаш ном аримариның кижилерин амырдылычче кирип, чаа фабрика-лар болгаш заводтар, шахталар болгаш электери станцияларга оттар чайымындар чырыктыланып, олар өскөн болгаш жанар-биле кеттиңип турарлар. Эске чурттарның ажылчы чоннары социализмниң боттаныш-кынын херек кырынга көрүп турар-лар болгаш социализмниң идеялары-нын, Улут Октябрьниң идеяларын хандыдыкты күжү хемчээл чөк эскен.

Совет Эвилелиниң улустары хөй чылдар иштиңде өжөөнниң, капита-листтик күртөлөңүн хүрөөлөңкө-ниңге тура, чашаан социализмниң тургускан. Харын ичтан бистин чуртка социалисттик туртуушкунуң чаа эгелет турар үеде-ле В. И. Ленин пролетариаттың диктатуразы чыгыс чуртка националды болуп турарында интернационалды диктатура бо-лу бээр иңдыг үениң келдиң баш бургуңар көргөн.

Улут баштыңың гениалдыг баш бургуңаар көрүшкүнүң делегей

төрүгүн таарымчалыг байдалды тургускан.

«Байла-ла улус чоң тилдөө бол-дур, кайла-ла нитиледелиң органи-зацашкымыңа чаа чүт, тодаргай-лаага, социализм тилеп турар бол-дур, бөдүлүг хосталга, улус ажыл-агыйның хөгжүлөңүн бедик темпни, бедик культура ам мыңа дээрзи бүгү делегейге тодаргай. Со-циализм үеинде хоступ улус кижи төрөлгөтениң улуг башкалары-ның — Маркстың, Энгельстың, Ле-нинниң тургусканы өрөөдериң үн-дөшпөш, чаа амырдылды туртууш-туру» — деп 1960 чылдын октябрь 20-де, Москваңың ажылчы чонна-рының митингине өш Н. С. Хру-щев чугаалаан.

Социализмни материалдыг үн-дөш чүгүлө улуг улутпур болур, оң аажы-биле бедик техниканың ба-зазыга бүгү улус ажыл-агыйың өдө организацаш болур деп, В. И. Ленин өрөөдип турган. Социалисттик деле-гейиң бүгү чурттарында ада-чүрү улутпур дүрөгөдетиң темп-лер-биле дөжүп турар. Кылатта улутпур про-дукцияны бүдүрүрери 1949 чылга дөмөлөөгө 1959 чылда 11,7 кат-пал, улус ажыл-агыйында улутпур-нуң бот-деңзиси ол-ла үе иштиңе 30,1 хуудан 66,6 хууга чедир кел-дүрүлгөн. Улутпур барык чөк тур-ган Вьетнамың Демократтыг рес-публикамыңа ам амы үениң улут-пурдугуң 120 бүдүрүлгөдөрүн тур-гускаш, ажылгага кириген. Көрей Улус-Демократтыг Республикамың улутпур 1944 чылдының деңгээр-ге 1959 чылда 6,6 катал хөй про-

дукцияны кылып үндүргөн. Сонгу Көрейниң машина тудуунуң болгаш металл ажылдап кымыр заводтары ам 5 хоук иштиңде 1946 чылдын бөдүн чымы иштиңде бүдүргөн про-дукцияны хирени бүдүрүп турар. Улутпур тудуунуң талазы-биле ол-харе улуг чедимшиңер—социали-стик индустрализацияны чорутканы-ның чалгаар, дүрүм бөүгөү болур түнеил-дир.

Социалисттик революцияны мур-нуңда-ла индустралдыг хөгжүлөңдөп турган чурттарның улустары өң бич-че эвс улуг тилдөгөдөрүн чеди алган. Чехословакияның Социалисттик Республикамында 1955—1959 чыл-дарда улутпур бүдүрүлгөңүн чыл-да өстүлгөш 11,2 хуу турд, ол-ла үе иштиңде АШ-де ол 1,5 хуу, Ан-глияда—1,2 хуу болгаш Франция-да— 3,5 хуу болуп турган. Герман Демократтыг Республикага 1958 чылда улутпур бүдүрүлгөңи 11 хуу өскөн, иччалга Германияның Феде-раттык республикамында ол чүгүлө 3,1 хуу өскөн. Оң-биле кады кан болган проект, стеноктар, нес-тавы айымакты кылгалары болгаш ийди айлаа ГФР-де—7—11 хуу кызыл-агыла, а ГДР-де 10,5—20 хуу өс-көн.

Ичтанга социализм болза ажыл-агыйның капиталисттик системаның да бөдүңүң маргыш чөк артык кү-штүн, мурнуңда экономика талазы-биле коккак турган-даа, индустр-алдыг турган-даа чурттарын чы-ла-биле чайынындар бүтүрөдип турар. Чехословакия болгаш ГДР ийишак улутпур талазы-биле сайы-наргай чурттарның чедимшиңвери болза социализмниң нитиледи сис-темазы болур чүгүлө «хождугайг улустарга» таарым дөр дугайында буржуаз пропаладының мөгечи чү-

чүрүшкүнүң со

Кыдат-куба кады амылдажылга

ПЕКИН. (СЭТА). Кубанын революсттүгү чазанын Эрнесто Геварлага дууртуан экономикагга төлөөлеринин Кыдатка чоралынын дугайында кыдат-куба талаларынын кады кылган дындадын мында паралаан.

Дындадымда чугалап турары болза: Кубанын экономикагга төлөөлеринин Кыдатка турганынын уезине экономикагга кады амылдажылга дугайында Куба биле Кыдаттын аразында дууртуулга чардынган. Ол дууртуулга баугаар 1961 болгаш 1965 чылдарынын дууртуулга кылат чазак Кубага 240 миллион рубльдин хуу чок чээлиин бээр. Ону комплексилег дериг-херекселдерни бээринге болгаш Кубага техниктиг дууламчыга ажылгаар.

Ол ышкаш 1961 чылда салгылажышкын дугайында протоколга ийн талалар база ат салган. 1961 чылда Кубадан 1 миллион тонна чыгарин болгаш эске-даа барааннарны КБР-нун чазанын салып алырынын дугайында мында айткан. Кубанын чазак Кыдаттан ол хире түшүгү ашкага экспорт барааннарнын база салып алыр.

Ийн чурттарынын аразында эртем-техниктиг кады амылдажылга дугайында дууртуулга күүсөдир дугайында протоколга ийн талалар база ат салган. Ону баугаар Кыдаттын чазак техниктерин белектээр талазы-биле Кубага дуулаар.

КБР-нун чазак төлөөлерин Кубага чорудар деп чалаашкынын КБР-нун чазанын күлөөл алганын дындадымда айткан.

КОНГОДА БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Юнайтэд Пресс Интернейшнал агентиледдин корреспондентизинин Леопольдильден дындадып турары болза «премьер-министр Патрис Лумумбанын деткип турар сурагалыг политиктиг ажылдакчылар — конго сенаттын даргазы Жозеф Окиго, депутаттар палатанын даргазы Жозеф Касонго болгаш Лумумбанын чазанын тамгалал министр генерал Морис Мполо олар чиде бергенер. Леопольдильден конго чазанын баштын Клеофас Камитату база-ла Стэнлильде орукта бар чоруур деп даап бодал турар.

Юнайтэд Пресс Интернейшнал агентиледдин дындадып турарын баугаар алырга, премьер-министр Лумумбанын амгы үеде турар чери байдимес.

Уймөңчилеринин холунда турар конго радио: Лумумба көстү-ле бээр болза чокк полиция салбырларында чорал-на барып дындадырынче чонуну кыйгырып турар. Леопольдильден чөөгулдү-ла турар бүгү хоорайларда мөбүтүчү отрядтар шуптузу аймынчы белем байдалда кийринген. Ол ышкаш мөбүтүчү солдаттар КНО-нун самолёттарында эгелээш агаарже ужун үгөн-не самолёттарыны шуптузу үжөп көрүп турар.

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентиледдин корреспондентизинин Элизабетильден дындадып турары баугаар алырга, Чомбенин эскерликчи корум-чурумуна удуур тура халымшыкыны удууртуп турар «Балу-бакат» партия беш конуктуг дургузунда Кабало хоорайдан үнүп чоруур деп негелдени Катанганын жан-дармериязынче чоруткан.

Кабало дөөрге — Катанганын согуу талазында, Элизабетильден барык 600 километр черде турар.

Бир эвес бо негелдени күүсөтпес болза Балубанын шериглери шавар халдаашкынче кийриптер деп «Балу-бакат» партия меделгээн.

ЛОНДОН. (СЭТА). Бир эвес мөбүтүчү солдаттар КНО-нун төлөөлекчилеринче халдар чоруктарыны сок сатпас болза «Конгога техниктиг дууламчыны соксадып кааптып болур» деп КНО-нун Конгода хамааты чорудулгаларынын удууртукузу Липеринин меделгээн «Дейли телеграф» солунун Леопольдильде корреспондентилери дындадыпканар.

Мөбүтүчү шериглеринин чамлык кезектери чеди конуктуг дургузунда КНО-нун хамааты болгаш шериг-даа 100 ажыг ажылдакчыларынче халдаашкыннар кылганын «Дейли телеграфтын» ол корреспондентилери айткан.

Москвадан келген артистер

Чоокта чаз бистиди облакка Москва эстрадалынын артистери алдап келгенер. Эстрада концертинде артистер Людмила Отрадина, Константин Ерофеев, Наталья Чеховская, Ирина Москочева (Светлана болгаш Виктория деп уруглары-биле) кийрип чорудар.

Оон ангыда Бүтү-өвилел кол-курузунун лауреаттары эстрада артистери Нина Мерзаянц биле Александра Седякова олар база бар.

Кызылчылар аалчыларын концерттин дыка сонугуларын. Ам артистер областын райондарынче оюн көргүзүп үнүшкенер.

Чурунга: артист Людмила Отрадина улустуң ирларын күүсөдир тур.

Сөзү С. Самбий-оолдуу. Фото Б. Хольшиинин.

Күш-культура болгаш спорт

Чигоринге тураскааткан маргылдаа доозулган

САРАТОВ, ноябрь 30. (СЭТА). Оруе улустуң алдарлыг шымдыраачы Михаил Чигоринге алдар болдурган, 12 хунеринин иштинде үргүтүлгөн Бүтү-россия хөл-шымдыраа маргылдаа доозулган.

Хөл-шымдыраанын делегей судьязы, СЭТА-нын хайгаарачызы Яков Рохлиндин дамытканы болза:

— Бо чылын хөл-шымдыраанын Бүтү-россия маргылдаа доозулган Россия Федерациязынын 8 эң шыраак командазы кийришкен.

Бирги чери болгаш Чигорин аттыг кубокту Свердловскин командасы алган. Олар алза чогуур 56 саян 34,5 саян алганар.

Саратовтуң командазы 32,5 саян алгаш ийги чери алган. Саратовчуларын чедикшинин Поволжьеде шымдыраа спортунун саймыраанын керетилеп турар. Ушкү чери Омск областын командазы алган.

Москва областын командазына сурагалыг мастерлер ойлаан-даа болза, олар маргылдаанын төнүтүнде үш командага улаштыр уттурган, чүгле алдыгы чери алганар.

Хууза түнөөл талазы-биле конуктү эки түнөөл делегей мастери Георгий Илвинский болгаш сурагалыг шымдыраачы Роза Анищенко (хайымы-даа Свердловск) чедип алганар. Олар алза чогуур 7 саяннан 6,5—6,5 саян алганар. Мастерлер Юрий Белов (Омск), Николай Петров (Архангельск), Альперт, Белогородцев (Кемерово область) олар база эки түнөөлдерин болганар.

Эң чараш салыг дээш тускай шаңналарын Пермьден келген мастер Юрий Котковца, Тамбов шымдыраачы Валерий Баренскийге болгаш Сибиринин 13 харыг шымдыраачы Шура Кисленкога (Кемерово областын Мариинск хоорай) тывыскан. Кисленко херэженнер маргылдаа доозулган 7 саян 5,5 саян алгаш, чангыс-даа кийге уттурбаан чорук амдык шымдыраачынын келер үеде эки шымдыраал болурун херечелеп турар.

Херэженнеринин хөл-шымдыраа маргылдаа доозулган

РИГА, ноябрь 30. (СЭТА). Чуртга бирги чед дээш херэженнеринин хөл-шымдыраа маргылдаа доозулган 10-гу саян болган. Делегей чемпиону Вольперт (Ленинград) Свердловскин шымдыраачы Филановскийни уткаш, чугула саян алган. Гаприндашвили—Тогоидзе, Игнатова — Борисенко оларын жууражышкыны хайым болган. Делегей чемпиону чорал Москва шымдыраачы Рубцова дегей мастери Ротарын (Таллин) удуур алыр аргалыг турган, сонгаарлаткан. Коаловская (Патигорск) — Крюкова (Киев) оларын жууражышкыны барык-ла деп, ийчалаа Коаловскаяны тургуу эки байдалда. Тихомирова — Каушлайте, Дмитриева—Зворыкина оларын салгылары сонгаарлаттыган.

Ону салгынын сонда Борисенко 7 саян 7-ни алган. Затулоская 7-ден 6-ны, Гаприндашвили, Ротар олар 9 саян 6-ны, Рубцова 8 саян 5,5 саян болгаш Вольперт 7-ден 5-ти алган.

Областың шыдыраа чемпионаты эгелээн

Декабрь 1-де, областың саң кийдинин хурадалар залында, областың хөл-шымдыраа маргылдаа доозулган кийришкенер салымшыкын агаарынын мрак мурунда-ла чыгыл келгенер. Шымдыраачылар хөлүгү улус, ылангы салымшыкын мурунда оюн-баштак кайгыжышкын кылдырынга мынактар. Хоочун шымдыраачы Юрий Суудуйну кийришчилер Тыванын «чигорин школынын» шымдыраачы деп адай шаап алганар. Тожунун шымдыраачызы Монге Сааяны «Соок ирйинин дугмазы» дизи бергенер. Областың чемпиону Шиягинин «король» (ноя) деп шолалаанар.

Областың күш-культура болгаш спорт нийтиледеринин болгаш организацияларынын Чувтелелин даргазы эш Донгаз областың бирги чери дээш хөл-шымдыраа маргылдаа ажыттыгынын чарлааш, кийришчилеринин спортчу-техниктиг болгаш чогаалмчы чедикшинеринин болурун күзөөн.

Маргылдаада Кызыл хоорайдан болгаш райондардан 16 шымдыраачылар кийрип турар. Оларын иштинде бирги черинге 5, ийги — 8, ушкү — 2, дөрткү — 1 шымдыраачылар бар. Дугаар туушукуну болган сөөлдө, шымдыраачылар олуттарын ээлепкен. Кежээкинин мугур 5 шахта маргылдааның кол судьязы эш Беркович бүгү шаптарын ажылдадылган. Декеел эгелээш.

Бирги салгыда А. Сат (Танды) биле Н. Шиягин (Кызыл) оларын салымшыкын көрүкчүлеринин төп

Чурунга: артист Людмила Отрадина улустуң ирларын күүсөдир тур.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын XV сессиязы

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ур чапсарлаашкынын сөөлүнде ноябрь 29-та хунду Кол Ассамблеянын Политиктиг комитети чөпсөгеленишкынин дүжүр дугайында айтырыгыны чугалажып көрүн катап эгелээш. Ангы-ангы күрүнелеринин кийригени 12 резолюциялар комитеттин көрдөдизинде туруп турар. Чөпсөгеленишкынин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүр дугайында керэени ажылдап кылып талазы-биле директиваларын дугайында резолюцияларга хамаарыштыр барыны талакы күрүнелер боттарынын туружу шупт илердерин мынчага чедир узамдыктырып келген.

Ол база-ла таварылга эвес. Политиктиг комитет ажылдап эгелээри-биле дорал-на Каттышкан Штаттарга баштаган барыны талакы күрүнелер бистин үениң ол ээ-не чиде антырынын талазы-биле чугалажылганы сагышты-биле узамдыктырынче угланышкынын кылган деп чүбө бидиндир болгай. Чөпсөгеленишкынин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрлеринче чугаадуу-нун дугайында эренгей бузуредилер-биле чугаадып алгаш, барыны талакы чурттарынын КНО-да төлөөлекчилери бо талазы-биле бичин-даа бурунгаарлаашкынга шаптык чедир дээш бүгү-ле чүгүдери херек кырында кылып турар.

«Правданын» корреспондентизинге берген харызында ССР-инин Министрлер Чувтелелин Даргазы Н. С. Хрущев, бир эвес барыны талакы күрүнелер чөпсөгеленишкынин бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрлерин боттандырынга боттарынын талазында чөпсөгелерин чүбө болза, делегей контролюнун дугайында оларын саналын хүлээп алырынга Совет Эвилели белем деп меделгээн болгай, оон ужурунда америк парламент олар дугайын дуулаа артарип каар деп бодалы таварылга эвес.

Ийчалаажо ол чугула меделгел АКШ-тын хой-ниитизинге дыналбаан-даа болза, Каттышкан Национал Организациясында калба-биле сурагалыг апарган. ССР-инин Министрлер Чувтелелин Даргазы Н. С. Хрущевтуң «Правда» солунга харыларынын совет төлөөлерин баштын В. А. Зоринин дилөөн баугаар сессиянын, ылангы чөпсөгеленишкынин дүжүрлеринин айтырыгларын бот-эргелен башкаар чорукка «белектетимез» дээр чылдак-биле оларга хамаарышпас чорукту тысырып саадаларын оралдажып турар империалистерин боддаларын сой галавышпаа, Эфиопиянын төлөөзинин меделгээн болза, колониализмни удуулаар чорук—амгы үениң чери айы келген айтырым-дыр. Колониаларны эжелеп турар чорукту чүгүлүжар эвес, харын база кеминг херек кылдыр дээр болза чогуур деп ол чугалаан.

Политиктиг комитетте

чугалажып турар Политиктиг комитеттин албан баузуунун документизир кылдыр тарадып үндүргөн.

Югославиянын төлөөлекчизи Вилич бир дугаарында санал берген. 12 күрүнелеринин резолюциязынын чөвөлелин деткээш.

АКШ-тын төлөөлекчизи Уодсворт чугуружуганы чедип алырында турустунган моондактарын Совет Эвилелинче чүү каарын оралдашкан.

Италиянын төлөөни Мартинио 12 күрүнелеринин резолюциязынын төлөөлини деткириден херек кырында ойтаалаан.

Даразында совет төлөөлеринин баштын В. А. Зорин сөс алган. Контроль дугайында барыны талакы күрүнелеринин туржунуң бүрүн барымдаа чогул ол көргүскөн.

Женевада чугалажышкыннарнын чоруп турарын айткаш, В. А. Зоринин меделгээн болза, Совет Эвилели адролуу чөпсөгелен бүгү-ле шөпсөгелерин соксадыр дугайында айтырыгынын дүрген шиптирээлери дээш бодудан хамааржыр чүгүдери кылып турар, а Великобританияга деткирген АКШ шөпсөгелеринин катап эгелээр дээш чугалажышкынына моондакты чедирин, херекти үзериңе алпар чыдар дээр дугайын фактылар бузуредил чугалааш турар.

Бир эвес Кол Ассамблеянын XV сессиязы адролуу чөпсөгелен шөпсөгелен.

Пленарлыг хуралда

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). СЭТА-нын корреспондентилери В. Богачев биле В. Озеровтуң дындадыканы:

Кол Ассамблея колония чурттарга болгаш улустарга хамаарышпас чорукту тысыр дугайында айтырыгыны чугалажып көрүн үргүлчүлөп турар.

Ноябрь 30-де болган эргенги хуралда бир дугаарында Эфиопиянын төлөөзи санал берген. Бо айтырыгы КНО-нун Кол Ассамблеязынын сессиязынын хун айтырымына тургуур талазы-биле ийниятиван илдергелээни дээш, Совет Эвилелин ол байыр чедирип турган. Колониаларны бот-эргелен башкаар чорукка «белектетимез» дээр чылдак-биле оларга хамаарышпас чорукту тысырып саадаларын оралдажып турар империалистерин боддаларын сой галавышпаа, Эфиопиянын төлөөзинин меделгээн болза, колониализмни удуулаар чорук—амгы үениң чери айы келген айтырым-дыр. Колониаларны эжелеп турар чорукту чүгүлүжар эвес, харын база кеминг херек кылдыр дээр болза чогуур деп ол чугалаан.

Польшанын төлөөлекчизи Вячеслав Югославиянын төлөөзи Джержа олар бо айтырыгын талазы-биле санал бергенер.

Ойнаашкынар тиражтары

МОСКВА, ноябрь 30. (СЭТА). Ноябрь 30-де Лихачев аттыг автозаводу Культура бажымында күрүнениң 3 хуулу иштинки ойнаашкынын чөпсөгеленишкынин ойнаашкынынын 78-ки кол тиражы болган Шупту 65.102.500 рубль туңгун 179000 ойнаашкынар болган.

Бо чөпсөгеленишкынин дараазында эзелчекте 79-ку тиражы 1961 чылдын январынын 30-де Москва хоорайга болур.

КАЗАНЬ, ноябрь 30. (СЭТА). Ноябрь 30-де Казань хоорайга 1960 чылда РСФСР-инин ашка-этууларга (депутаттарын) ойнаашкынын тиражы болган.

Бо тиражга ийнизи-биле 120 миллион рубль туңгун: эг-херекселдин 3.137.600, ашканын 62.400 ойнаашкыны болур.

Тираж декабрь 3-ке чедир үргүлчүлөп.

ТЫВА ОБЛАСТЫН ХӨГЖУМ-ШИИ ТЕАТРЫ
декабрь 3 болгаш 4 хунеринде
ӨННУТЕРИҢЕР СИЛЕРНИ МАНАП ТУРЛАР
деп шипи тыва дыл кырынга болур.
Шипиниң музыказы В. Беличинини, сөзү А. Граньын болгаш шүлдүктери А. Плотинанын.
Эгелээри—кежээкинин 7 шахта.

КИНО

Бөгүн кинотеатрларга болур кинолар болза:

«ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улул залга): «Броненосец Потемкин»—9.30 шахта; «Лейла болгаш Меджун»—11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шахта; ийчарага сөөлүгү 9 шақтында «КНО-нун XV сессиязы» деп кинону немей көргүзөр; биче залга: «Сентябрьда дүнес»—5, 7, 9 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Кыштын тоолары»—11.15 шахта; «Акмызын болгаш херэжен думазынын чогаалыгалары»—1.15, шахта; «Сонгу чүк тоожузу»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.
«ВОСТОК»: «Фуркат»—3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Областка АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн областка будуттыгылап каап турар хун болур, чамлык черлерге хар чазар. Кызылга хар шоолуг болбас. Хат кошкак, Агаарын температуразы: областка—20—25, а Кызыл—21—23 градусе соок болгаш кежээледир улам соор.

Редантор К. С. ШОЙГУ.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАНАРЫНДА

Бөгүн кинотеатрларга болур кинолар болза: